Ч. 191 (11.444). Львів, неділя 26. серпня 1928. Оплачено ряґатом (?) варійовано ґузеттом (?). Рік XLVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.

Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.

За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Міжпарляментарна Унія.

Львів, 25. серпня 1928.

В двох найбільших центрах Зах. Европи: в Парижі й Берліні — відбуваються події далекосяглого значіння. Вчора прибув у Париж Келльоґ, автор пакту про осуд війни, для його маніфестаційного підписання, а в Берліні передвчора розпочалася 25-та сесія Міжпарляментарної Унії. В побідному Парижі й побідженому Берліні розвиваються рівнобіжні змагання в напрямі здійснення мирової ідеї. Інша річ, що шлях до мира, не вважаючи на всі дотеперішні спроби, є дуже терничистий, наїжений безліччю складних перепон.

Пакт Келльоґа ще непідписаний, а вже бачимо в ньому досить поважні щілини. Перш усього сам Келльоґ має на меті перевести особисту демонстрацію проти Англії. В поворотній дорозі задумує він відвідати Ірляндію, з розмислом поминаючи Льондон. Є це демонстрація з приводу англьо-французького фльотово-мілітарного порозуміння. Знову ж в Америці розвивається пропаґанда проти ратифікації ще непідписаного пакту. Противники пакту стверджують, що він є лише карикатурою первісного проєкту Келльоґа внаслідок французьких й англійських застережень; що той пакт у теперішній формі не обіймає резиґнації з війни, а навпаки її леґалізує; що той пакт може втягнути Америку у війну під еґідою Ліґи Націй та що краще вже безпосередньо приступити до Ліґи Націй, щоби мати вплив на її рішення й постанови.

Міжпарляментарна Унія по своїй суті і наставленні теж є висловником мирних змагань. Підтримуючи взаємини між народніми представництвами, між державами й народами та пошукуючи розвязки багатьох питань суспільно-політичного життя, Міжпарл. Унія виступає борцем за закріплення мира.

Початків Міжпарл. Унії треба дошукуватися в акції англійських і французьких парляментаріїв в справі започаткування розємництва між цими двома країнами. Ділося це перед сорок літами. З цієї започаткованої стадії взяв свій початок „парлямент парляментів“, як називають вже тепер Міжпарл. Унію. На протязі дальших років Унія все більше інтернаціоналізувалася і вже перед війною обєднувала в собі 26 краєвих (парляментарних) груп з 3.500 членами. Вплив Унії був досить значний, навіть великий в політичних і дипльоматичних колах. Особливо помітні її заслуги в розбудові міжнародного правопорядку. Скликання другої гаґської мирової конференції було ділом Унії. Та вибуху світової війни вона не могла перепинити, як й інші мирові організації. Взагалі „війна“ є чимсь таким магічним; вона заключує в собі таку динаміку, таку нагальну силу і є універсальною концентрацією таких найріжнородніших еле-

ментів політичного, культурного, економічного і психічного характеру, що перед нею в сутінь відступають всі мирові намагання. Вистане згадати, що на брюссельській конференції II. Інтернаціоналу, теж могутньої мирової організації, коли на порядок прийшла справа розброєння, англійські делегати настоювали, щоби II. Інтернаціонал став на становищі комуністів у справі розброєння (проєкт Літвінова повного розброєння). Тоді бельгійські делегати запитали своїх англійських товаришів, чи вони розброять англійську фльоту, скоро дійдуть до влади при найближчих виборах. Та на це запитання не було позитивної відповіди і радикальна думка в справі розброєння впала.

Не диво, що коли тепер, після наявности всіх страхіть війни, з таким трудом пробивається мирова думка, то зовсім ясно, що в 1914 р. Міжпарл. Унія була безсильна, щоби перепинити вибух війни. Та негайно після війни Міжпарл. Унія знову розпочала свою діяльність, координуючи її з діяльністю Ліґи Націй. Унія по суті має ті самі завдання, що й Ліґа Націй, тільки що її трибуна є свобідніша й доступніша не лише для упривілеєних, державних народів, але й для поневолених, позбавлених державности, хоч і в дуже малому обсязі.

Сьогорічна сесія Унії в Берліні є сесією ювилейною і то потрійно ювилейною. В цьому році Міжпарл. Унія зійшлася в 40 ліття свого існування на 25-ту сесію в побідженому, республиканському Берліні, де останній раз радила перед 20-ти літами (в 1908 р.) за часів розцвіту цісарства. Тоді відкривав конґрес кн. Бюльов, а парляментаріїв приймав кронпринц Фридрих Вільгельм. Тепер відкриття сесії довершив чехословацький сенатор д-р Брабец, а в імени німецького уряду витає конґрес соціяльно-демократичний канцлер Мюллєр. На конґрес прибуло понад пів тисячки парляментаріїв з усіх континентів. Відкриття „парляменту парляментів“ відбулося у величаво прибраному будинку німецького райхстаґу. Після вступного відкриття провідником сьогорічної сесії вибрано проф. Штоклінґа, а президентом Унії б. президента французької палати Ферд. Буіссон.

Проф. Штоклінґ в своїй інавґураційній промові підніс переломовий момент в історії світа. Від минулої доби, наповнений гамором конфліктів і зоружень переходить світ до нової доби, в якій починається реалізація мирових ідей шляхом переговорів про обмеження зброєнь, праць розємних трибуналів і загальних мирових умов. Завданням Міжпарл. Унії є співпраця над здійсненням мирових ідей і поборенням анархії, що панує у відносинах між народами. Справа мира є віссю, довкола котрої обертаються сьогорічні наради Унії. Причиною постійних зброєнь, як зазначив б. німецький міністр д-р Давід, є недовіря між народами. Воно то витворює те блудне колесо, яке стоїть на перепоні розброєнню. Єдиним виходом з того крутіжу є припинення змагань до спеціяльної забезпеки. Вона вийде сама зі себе при здійснюванні розброєння.

На порядку нарад Міжпарл. Унії стоять дуже важливі питання, в першу чергу проблема репрезентаційної системи. В останніх літах бачимо дуже небезпечні намагання і спроби підірвати або викривити демократичний устрій і парляментаризм. Зовсім природно, що справа парляментаризму, його кріза, реформа і будуччина мусять стояти на чолі дебат „парляменту парляментів“. Другою важною справою, яка загострює відносини в багатьох країнах, є справа еміґрації й імміґрації. На денному порядку сьогорічної сесії стоїть теж „Декларація прав й обовязків держав“, що приґадує відому декларацію прав людини, проголошену французькою революцією. Є це основне питання новітніх часів, яке обіймає вияснення відношення одиниці й народу до держави. І ще одно питання силою своєї гострої актуальности вибивається на чоло сучасности. Є це т. зв. меншостеве питання. Та його розгляд відложено на пізніше. І зовсім зрозуміло, бож „парлямент парляментів“ складається в 99 прц. з представників пануючих націй, яких та квестія дотикає тільки в посередній дорозі..

Меншостеве питання і Міжпарлям. Унія.

В нарадах, що попередили відкриття пленума Міжпарл. Унії, а саме в комісії для етнічних і кольоніяльних справ порушено й меншостеве питання. Вичерпуючий реферат на тему меншостевого питання виголосив швайцарський делеґат Штудер. Маючи на увазі справжні нетериторіяльні меншости, зазначив він, що домагання меншостей не можуть розвиватися в безконечність. В заспокоюванні тих домагань муситься брати на увагу, в якій мірі меншости респектують обовязуючі державні закони та випливаючі з них обовязки. Меншостева акція Унії мусить бути згармонізована з процедурою Ліґи Націй в меншостевій матерії.

Після вичерпуючої дискусії минулорічну паризьку резолюцію в меншостевій квестії доповнено в тому змислі, щоби: 1) перестудіювати процедуру Ліґи Націй в меншостевій квестії, 2) старатися розтягнути законну охорону меншостей на всі держави, а не лише на ті, що взяли на себе відповідні міжнародні зобовязання і 3) розтягнути гарантії меншостевого права в поодиноких державах.

Комісія для етнічних і кольоніяльних справ, до якої належить меншостева проблема, постановила взагалі не порушувати меншостевих питань на теперішній сесії, а *відложити* їх до одного з найближчих конґресів. Найближчий конґрес має займатися меншостевою проблемою тільки в обмеженому обсязі, не на пленарному засіданні, навіть не на пленарній комісії (для етнічних і кольоніяльних справ), тільки на спеціяльній меншостевій підкомісії. До тієї підкомісії входить шість членів, а саме трьох представників державних націй і трьох представників меншостей. Від державних націй покликано до підкомісії референта Штудера зі Швайцарії, през. румунської групи пос. Дюара і технічного керманича чехословацької групи пос. Уґліржа; з боку меншостей входить до підкомісії: д-р В. Вільфран, заступник словінської меншости в Італії, сен. д-р В. Медінґер, заступник німецької меншости в Чехословаччині і В. Газельблят, заст. німецької меншости в Естонії. Перше засідання шестичленної комісії має відбутися в березні 1929 р. в Празі.

Забуте Полісся.

Від нашого кореспондента.

Луцьк, 23. серпня 1928.

I.

Вже зайшло в газетну практику називати Полісся „забутим“. І вповні слушно. Про Полісся якось рідко думають і згадують наші діячі й часописи. Наша громадська думка ще не набрала й загальнонаціонального чи цілотериторіяльного розмаху. „Провінціоналізм“ у нашому думанні ще відограє велику, домінуючу ролю. В той час, коли поляк починає хвилюватися при найменшій тиші на тій чи іншій землі, навіть не своїй, і горячково заряджається, щоби розбудити там польське життя, — ми досі ще живемо локальними інтересами: волиняки зійнятий Волинню, холмщак — Холмщиною, галичани — Галичиною. Словом — своєрідний український реґіоналізм.

А на Поліссі дійсно панує тиша — двоїста, мертва. Все українське громадянство повинно зацікавитися, вислати туди людей на розвідки, кинути активні сили та необхідні засоби взагалі

розпочати ратункову акцію. А тимчасом — кожна наша земля зайнята лише собою. Може хто іноді й згадає про біднійші та слабші наші землі, може не від того, щоб прочитати пару газетних рядків про них. Та на тому зацікавлення й кінчається.

В цьому відношенні Полісся знаходиться в найгірших умовах. Воно має найменше інтелігенції, воно недослідежене в боку етнографічного, економічно перебуває майже в первісному стані й цілковито віддане на експерименти чужим ворожим елементам. Стан нашого посідання там до тої міри загрожений, що доводиться вже не говорити, а голосно кричати: „Українці, наше Полісся гине!"

Зрозуміла річ, що коли загрожене саме національне існування наших поліських братів, то й треба в першу чергу говорити про справи національного характеру.

Загроза українству на Поліссі йде з трьох боків: російського, польського й білоруського. Білоруси до останнього часу всю Піншину й Лунинеччину, а також і Берестейщину з Дорогичинщиною вважали за свою національну територію. В 1922 році в окрузі Пінськ-Лунинець-Сарни їхній кандидат стояв на першому місці й пройшов до сойму (одинокий посол від цеї округи п. Яромич). З усіх українських земель — Полісся дало найкращий ґрунт для русифікаторів, московські впливи там досі найсильніші (при останніх виборах росіяни там здобули, по порозумінні з поляками, один мандат — одинокий в Польщі). Поляки, завдяки народній темряві й революційним побільшовицьким гаслам, у 1922 році взяли на Поліссі 80 відсотків усіх мандатів (пепееси й визволенці). Брак національної свідомости уможливив „одинці" при останніх виборах взяти мандатів стільки, скільки сама захотіла. Завдяки цим умовам, на Поліссі українці виявили найменше опору виборчим надужиттям, які перейшли там всякі межі.

Русифікаторська робота на Поліссі загалом така сама нестрашна, як і на інших наших землях. Вона рік за роком зменшується, з вимиранням старшого покоління. Молоде покоління по-російській дорозі піти не може. Відсутність російської народньої школи, перехід жидів з російської мови на польську і т. ін. сильно й ґрунтовно підрізує русифікаторські заходи російської інтелігенції: б. урядовців, поміщиків і священиків. Усуває її також і пробудження національної свідомости серед молодшої ґенерації.

Пекучішими питаннями є питання білорусько-українських взаємин і уніфікаційної роботи поляків, які приспішено сіють польщину по тих нивах, що звільняються від колишніх російських великодержавних засівів.

II.

Не багатьом українцям відомо, що напередодні зложення лист блоку 18-ки малощо не дійшло до цілковитого розриву між українцями й білорусами. Останні твердили, що Пінська (Пінськ, Лунинець і Сарни) та Берестейська округи заселені в більшости білорусами. На цій підставі вони домагалися для своїх кандидатів перших місць на посольських і сенаторських листах. Місцеві українці, знаючи добре національний склад заначених земель, рішуче спротивилися подібним безпідставним уступкам на користь білорусів.

Цей „виборчий" спір між українцями й білорусами є першою ластівкою дальшого, більше серіозного спору, а може боротьби між нами й братнім білоруським народом, якщо своєчасно не поробиться заходів до усунення приводу до подібних суперечок. Треба зазначити, що наша перша парляментарна репрезентація добачила деяку небезпеку для політичної співпраці між українцями й білорусами й виступила з ініціятивою складення спеціяльної міжклюбової українсько-білоруської комісії для етнографічного обсліду теренів і добровільного переведення національного кордону між нами й Білорусю. Дальше ініціятиви ця справа не посунулась. Причиною цього було, очевидно, як брак відповідно підготовлених осіб, так і внутрішня боротьба в нашому клюбі.

Чи загоститься цей спір і чи перейде він у боротьбу? Безумовно, якщо тепер уже не прикладемо зусиль до порозуміння з представниками білоруського народу. Покищо цеї боротьби нема через те, що на пограничу між Україною й Білорусю (в межах Польщі) ні білоруси ні ми ще серіозної національно-культурної роботи не ведемо. Коли-ж ця робота розпічнеться і в селах почнуть зявлятися наші чи білоруські Просвіти, взаємне обвинувачення в денаціоналізації буде неминучим.

Необхідність національного розмежування між нами й білорусами повстало переді мною в усій ясності, коли мені з білоруським кандидатом по Пінській окрузі прийшлося вирішувати справу, куди спрямовувати літературу білоруську, а куди українську. Ми розуміли, що в моменті виборів питання мови має менше практичне значіння, ніж зміст літератури, й лагодили цю справу мирно. Для повного усунення якихбудь непорозумінь, на мою пропозицію, зорганізовано у Пінську спільний українсько-білоруський комітет з вивіскою на двох мовах. У центрі виборчої роботи непорозуміння були усунені. Але мені не раз доводилося чути скарги й обурення тих, кого я посилав на село, що мовляв, білоруси „залазять на наші села й займаються білорусизацією нашого селянства". І наскільки я ставився до цього явища спокійно, на стільки місцеві українські громадяни реагували гостро й подразнено. Це дало мені до зрозуміння, що гранична білорусько-українська справа вже входить у небезпечну фазу можливої боротьби.

Тому то, кажучи про Полісся, вважаю я актуальним порушити старе питання про етнографічне розмежування між нами й Білоруссю, як це вже зроблено на Радянщині. Там зроблено це офіційними органами. Ми-ж можемо це зробити лише в обопільному порозумінні українського й білоруського народів в особі народніх обранців-послів і сенаторів, які цілковито можуть себе вважати покликаними до вирішення граничної справи між обома братніми народами, звязаними під цей час спільною боротьбою за свої національні права. Булоб дуже бажаним, щоби наша парляментарна репрезентація відновила стару граничну справу на Поліссі й, користуючись добрими взаєминами з білоруськими послами і сенаторами, довела цю справу до кінця на користь обох народів і для оминення в майбутньому непотрібної й шкідливої боротьби.

На закінчення вважаю не зайвим поділитися з читачами своїми особистими спостереженнями. Передвиборчі суперечки мимохіть спрямували мою увагу на етнографічну межу між нами й білорусами, коли я зайнявся виборчою роботою на Поліссі. Тому-то власне я звернув більше уваги на Піншину, щоби, студіюючи мову селян найдальше на північ висунених сіл, зорієнтуватися в напрямку етнографічного кордону. І мушу ствердити, що твердження білорусів не завжди відповідають дійсності*. В Пінську тричі на тиждень можна побачити селян з найдальших околиць повіту. І той хіба може назвати їх білорусами, хто не знає української мови. Вся „білоруськість" цих селян полягає хіба в кількох словах, як „гетого" замісць „сього" чи „того" й ін. Та сама наша мова, що й на Волинському Поліссі: той самий український тип.

Лише на північ від Пінська, на кільканадцять кільометрів за річкою, назви якої не можу згадати, звуковий і етимольоґічний характер та лексікон населення схиляються до білоруського. Те саме спостерігається й у східній Лунинеччині. Загалом-же різкої етнографічної границі нема. І ця власне обставина є підтвердженням необхідности добровільного порозуміння між нами й білорусами щодо спільного кордону.

В. Островський.

*В підручниках ґеографії білоруси називають Пінськ, Лунинець і навіть Берестя білоруськими містами.

Перед Келльоґівською угодою.

(Від власного кореспондента.)

Париж, 20. серпня 1928.

I.

П. Франк Келльоґ є в дорозі до Парижа. Американський підсекретар заграничних справ приїде сюди, щоби покласти свій підпис під угодою, яканоситиме в історії його імя. Як ставиться тутешній загал до церемонії, яка буде тут 27. ц. м.? Доволі холодно, почасти навіть іронічно, на всякий спосіб без захоплення. Щоб додати актови підписування Келльоґської угоди трохи блеску, церемонія ця мала відогратися в тій історичній „салі зеркал" у Версалі, в котрій Людвик XIV приймав чужих амбасадорів і в котрій 1871 р. проголошено нове німецьке цісарство. Одначе в тійсамій салі 28. червня 1919 року німецькі представники (теперішній канцлер Мюлер і д-р Бель) мусіли підписами своїми припечатати німецьку капітуляцію: припускаючи, що спогад

ІВ. БИЛИНА.

Наша прогулька автом.

В інших, скажім, державних народів роблять прогульки по пустелях Азії, Африки чи Австралії, літають літаками до Америки, відкривають бігуни і т. и., а в нас це вже є подією, коли хто вибереться автом по краю.

Таку „подію викликати" хотіли ми, цебто я, професори з Тернополя, Ц. й О. і один з Гірняків, і вибралися автом на початку липня ц. р. з Тернополя вздовж Серету й Дністра аж до Окопів св. Трійці, а потім через Городенку, Станиславів і Стрий у скільські гори, туди й назад.

Розкажу коротко про ту нашу прогульку не так для самої „події", як радше тому, що це фактично цікаві річи і треба, щоби наші люди робили прогульок як найбільше.

Признаюся отверто, що мені — не знаю, як іншим моїм товаришам подорожі — якось ніяково було сідати до авта. В нас з автом обовязково вяжуть панство, а ми... знаємо, наші відносини. Одначе... пересуд треба було переломити, тимбільше, що авто не було наняте, а тільки було власністю одного із згаданих професорів і власник сам був за шофера. Прогулька тривала шість днів.

Приємність для нашого брата їхати автом лежить у тім, що раз, сидиш собі у вигіднім авті — це була заліна 30-кінна Шевролетка, — а не на якімсь драбинястім возі, похитуєшся й захоплюєшся околицею і природою, друге, думаєш собі, що тобі до щастя нічого більше не потрібно, а третє, ну, що відриваєшся на хвилю від української мізерії і думаєш, що ти належиш до такої самої нації як інші...

Але я думав собі, що для мене ще буде одна користь: а саме, що я виroблю собі певну синтезу з околиць і з типів, звичаїв і обичаїв тих людей, через які поїду. Щодо околиць, то я ще скажу, а що до типів, то, правду сказавши, тої синтези я собі не виробив. А це тому, що ми їхали не для студій, а тільки так собі, а далі ще й тому, що їдучи переважно тільки головними шляхами, тай їдучи скоро, подекуди 75 км. на годину, і ніде не затримуючись, ми не мали нагоди стрічатись з людьми. Зрештою поверховна моя синтеза така, що, значить тільки тернопільський, беручи в ширшім значінні селянин трохи інакший, скажім, більше зевропеїзований, а решта, від борщівського почавши, з на скільськім скінчивши, все гуцули...

Тут я не можу здержатися від такої замітки. Як ми тільки минули перше село, то перше враження, яке я пережив, — не знаю, як мої товариші, — було те, що, як пише Стефаник, „якийсь туск добирався чоловікови до серця". Трийцять літ, як я вирвався з села — і ті люди все однаково похилені й зажурені і з таким самим недовірчивим і тривожливим поглядом супроводжали наше авто, з яким я сам колись супроводжав панську чвірку!..

Гей! Коли це станеться, що наш інтелігент, що вийшов зі села, переїзджаючи через село, буде дивитися на нього без смутку і задуми?

Ґеографічна синтеза від Тернополя по скільські гори така. На подільській високорівні між ріками-долинами Дністра нічого цікавого: тут і там заглубини й підвисшення, лани й лани — Слава Богу! — і сіножати, подекуди пасіки серед ланів наче мінятурні твердині й нічого більше. Над ріками, скажім, над Серетом і Дністром, особливо в долішніх їхніх бігах, природа куди цікавіша: яри, ліси і скали, пасовиська і багна, і небо наче чистіше і краще ніж на високорівні. Мені соромно признаватися, що я щойно тепер довідався, — Господь його знає, як у нас учать по школах! —, що долини подільських рік криють у собі стільки краси. Та це вже в нас комунал, що, мовляв, „самі не веце по пов-даце!"

На полудень від Дністра між доливами таж нудна високорівня, тільки ще рівніша ніж на півночі і покрита ланами. Лінія: Тисьмениця—Долина—Стрий рівно мов тарілка підгіря, тільки деінде поперетинане далекими відногами гір, а далі гори...

Але вичислю цікавіші річи, які ми бачили.

В Більчу Золотім — наш перший день прогульки й нічліг — ми оглянули під проводом о. Гр. місцевого пароха, печеру, — селяни звуть її гротою, — що має тягнутися попід землю аж до Камінця Подільського. Чи вона дійсно тягнеться аж до Камінця, того, наскільки я знаю, ніхто не справдив, але москалі за часів війни, як тут були, веліли строго стерегти входу до неї. Печера збудована з ґіпсової формації — ми оглянули її на яких 300 кроків вглиб — тай, коли її порівняти з гротами на Красі, не говорячи вже про Адельсберґ, не має в собі нічого особливого. Нема в ній ні сталяктитів ні сталяґмітів ні ґігантичних саль, а тільки сам коридор, подекуди розгалужений, але особливість її лежить уже в самім її істнуванні на Поділлі тай у тім, що певно про неї знають тільки самі більчани і найближчі до них і які специ-ґеольоги, а позатим ніхто. Я думав, що це та сама печера, що її в своїм часі відкрив бл. п. Кл. Гутковський у Кривчу, але це зовсім щось інше. Для нас, українців, цікаво побачити ту печеру бодай задля того, щоби виробити собі певне поняття, як могли повстати київські лаврські печери, бо, думаю, що вони повстали з подібних печер, як у Більчу. Ще цікаве, що з тої печери, як нам оповідав о. Гр., кн. Сапіга, власник Більча, перед війною вивіз до музею в Кракові цілий віз якихсь черепків з урн, ріжних погуддя і відсток. Тепер якесь варшавське товариство улаштує до тої печери прогульки і займається удержанням у порядку входу до неї.

З Більча оглянули ми ще з о. Гр. скали над Серетом, т. зв. каплицю і руїни якогось давного василіянського монастиря в Монастирку місцевости 6 км. на полуднє від Більча. Скали є тої самої формації, що Карпати, „каплиця" — це вчасти природна, а вчасти штучно видовбана печера в скалі над самим верхом яру на величину кімнати і, як

тої хвилі був би занадто вже милий д-рови Штреземанові, французький уряд залишив думку про „салю зеркал", і угода буде підписана в „салоні годинника" (теж історичному) тутешнього закордонного міністерства, — в тому самому сальоні, де пок. президент Вільзон (уже в кліщах немилостивого паралїжу „поступаючого") проголосив був свою програму всесвітнього союза народів, скарикатуровану згодом у статуті женевської установи.

Що французи не захоплені Кельльоґівською угодою, прозуміти легко. Осягнувши, аж ущерть, усе можливе, що можна було осягнути цій 40-міліоновій нації, Франція хотіла на віки вічні забезпечити і закріпити теперішні відносини сил в Европі і світі, себ-то дотеперішню свою гегемонію в Европі, проти всіх можливих замахів. З цього погляду Кельльоґівський засуд війни був би чимось пречудовим, якби — якби до засуду цього були привязані санкції, значить, якби Америка і інші учасники угоди зобовязалися спільними силами, сухопутніми, морськими й господарськими виступити проти тої держави, яка посміла би нарушити істнуючий стан.

Одначе нічого подібного в Кельльоґівському акті нема.

II

По правді, що саме є в ньому? Коментарії Вашинґтону й Льондону, Парижа і Риму дуже між собою незгідні. (Що варшавські коментарії очевидно ніякого значіння не мають, зайва річ і додавати). Ні один европейський уряд не посмів відмовитися підписати Кельльоґівське предложення, але кожний викручує зміст його на свій лад. В одному тільки всі згідні: що немає в акті ні санкцій (кар) ні ґарантій. Зєдинені Держави, вірні своїй політиці, не зобовязуються стати в обороні держави, на яку інша держава, всупереч з угодою, піде війною. В такому разі що саме приносить Кельльоґівська угода? Святочну і голосну заяву, що не слід робити війни. Це нова заява проти війни, основана єдино й виключно тільки на т. зв. добрій вірі й щирости народів і держав. Добра віра і щирість за слабі, щоб обезпечувати людські одиниці. А вже добра віра і щирість у міжнародній політиці — що воно таке? Не робіть — в імя тієї Кельльоґівської щирости — війни за висвободження з ворожого ярма свого рідного брата, давленого, душеного, висмоктуваного й поневірюваного чужинецькими наїздниками? Це мало би бути ідеалом? Така підлість мала би бути заповіддю нового американського Євангелія?

Зрештою сам президент Кулідж поважно заявив, що угоди, які осуджують війну, ані не зобовязують Зєдинених Держав розоброюватися, ані не звільняють їх від обовязку зброїтися: американський уряд, мовляв, сам собі найвищий суддя своєї совісти, і він перед Богом і людьми свідчиться про крайну поміркованість своєї програми — сухопутньої й морської.

Іншими словами, американський уряд далі таки буде поводитися, наче би противоєнні угоди не мали ніякого іншого значіння, як тільки значіння принципу.

III.

Кінець кінців Кельльоґівську угоду імовірно стріне така доля, яка стрічає всі людські замисли й діла: вона дасть почин безконечному рядови наслідків, яких не можна обчислити, і які передбачувати — важко. Нічого дивного, що подув недовіря супровожає з усіх сторін теперішню мандрівку американського міністра через Атлянтик до Парижа.

З недовірям не криються передовсім англійці. В китайських справах американці грають свою окрему гру: проти Англії передовсім, проти Японії одночасно. Англію Америка (не без мимовільної помочи Рад) в дійсности вже з Китаю „виполошила"; Японії Америка готовить таку саму долю. Кельльоґівський акт у спорі за Тихий Океан заздалегідь осуджує оборону японських інтересів.

Таке на Далекому Сході! А в Европі? Ось Німеччина — вона підпише Кельльоґівську угоду. Та коли вона одної гарної днини обєднається з Австрією, то невже це буде нарушенням противоєнного засуду? А може навпаки: нарушуватимуть його ті держави, які будуть мобілізувати свої війська проти австро-німецького обєднання? Над цією точкою буде тоді можна так само цікаво й безконечно спорити, як від серпня 1914 року „дискутується" над відповідальністю за велику війну.

Цих двох гіпотез (китайської й німецької) доволі, щоб викликати підозріння, що Кельльоґівська угода дасть почин чомусь іншому ніж вічному мирові, тай щоб зрозуміти, що несе вона великанські завдатки риску і невідомого.

IV.

Знов-же гостина д-ра Штреземана в Парижі просто накидає стороннім деякі помічення з ділянки національної психольоґії.

Як? Французькі війська розложені над німецьким Реном, а німецький міністер проте таки приймає гостину окупаційного уряду? Поки німецькі окупаційні війська після 1870—71 стояли у Франції, не могло бути мови про те, щоб який-небудь французький міністр їхав до Берліна, в гостину до німецького уряду. В усіх без вийнятку французів ця гостина Штреземана викликала вдоволення з одної сторони, але затаєну погорду з другої. Угоду Кельльоґа міг би підписати тутешний німецький амбасадор так само важно як Штреземан. А все таки приїде сюди Штреземан. Силкуючися витолкувати французькій публиці саму можливість цієї гостини німецького міністра в окупаційного уряду, видатний французький публіцист пише між іншим: „Національна чутливість і почуття національної чести в німців не та сама, що в нас. Адже великий Ґете прийняв ордер від гнобителя Німеччини, Наполеона, і ордером цим чванився. Натомість нема сумніву, що якби німецькі війська окупували якунебудь частину французької землі, то не тільки ні один французький міністер не поїхав би за почестями до Берліна, але й ні один з них не був би торкав своєї чарки з чаркою німецького міністра в Льокарні чи Туарі..."

Інший світ, інакша психольоґія, інакше й розуміння національної чести. — В. П.

Всі українські діти до української школи! — Хто минає рідну школу і посилає дитину до чужої школи, той ворог своєї дитини й української нації!

Політичні вісти.

Вожд ірляндських націоналістів Де Валєра, який бере участь у конґресі Міжпарляментарної Унії в Берліні, заявив у своєму інтерв'ю з представниками телеґр. агенцій, що Ірляндія зовсім не є вдоволена своїм дотеперішним договором із Англією. Згаданий договір, був Ірляндії силоміць накинений. Колиб перевести в Ірляндії плєбісцит, заявив де Валєра, то показалосьби, що більшість ірляндців бажає повного відокремлення від Англії. Одинокий представник Ірляндії за кордоном це ірляндський посол у Вашинґтоні, який і так є звязаний цілою низкою обмежень. Ірляндія ще й сьогодні вповні залежна від наказної волі англійської метрополії.

Радянська влада не погоджується на те, щоби тіла траґічно померших англійських моряків видобутих на днях із затопленої у світовій війні підводної лодки, біля побереж Радянського Союзу, були перевезені до матірнього краю англійським воєнним кораблем. Радянський уряд згодиться виключно на торговельний корабель, евентуально воєнний, але одної з держав заприязнених із СРСР.

Японія виявила свою згоду на англійсько-французький договір.

Французький міністр війни Пенлєве виступив з проєктом заміни офіціяльної назви „міністерства війни" на „міністерство війська". Він проєктує також назву „міністерства національної оборони". Одначе переведення цього останнього проєкту в життя вимагало би злуки міністерства морської плавби з міністерством війни, що в сучасний мент є неможливе.

В Радянському Союзі обовязуватиме тепер новий закон про військову службу. До підготовчої служби у війську є обовязані всі між 19 і 40 роком життя. Військова служба триватиме 5 літ, з чого 2 роки припадає на відпустки. До військової служби в полі є обовязані всі ті, ким брак технічної освіти не дозволяє виконувати відповідної праці в ... ському воєнному промислі.

розказував нам о. Гр., мала вона колись служити нашим прадідам-поганам за святиню абож і за твердиню, в недавніх часах як істнував монастир, за одиничну келію для монахів, а нині стоїть там якась старинна ікона. Печера мусить бути дуже давної роботи, ще давнішої, наскільки я на тім розуміюся, ніж „замок" у Бубнищу. Руїни монастира перед трьома роками законсервував о. Гр. і там тепер відбуваються щороку відпусти.

З Більча остало нам ще те враження, що відносини тамошніх селян до двора і до інтеліґентів дуже патріярхальні. Нам усюди низько кланялися, а селяни не важилися в нашій присутности курити.

З Більча через Мельницю ми поїхали до Окопів св. Трійці в сам той кут, де Збруч вливається до Дністра і де сходяться кордони трьох держав. Було враження, що їдеться на край світа, а бодай до якоїсь місцевости над морем, де дороги кінчаться. А потім нам стали в уяві три ріжні суспільно-політичні орґанізми, три культури і майже три ріжні світи... А всетаки кут замешканий одним народом! Якби одно серце поділено на три комірки... Тай нам, коли ми на це глядїли, серце краялося на три частині...

Пішки були ми — розуміється в супроводі одного жовніра, що нам дав його командант граничного постерунку в Козачівці — верболозами над самим Збручем і на другім боці на яких 50 кроків перед нами купався і вигрівався на сонці відділ української граничної сторожі з обовязковими „гармошкою", піснею і танцем. Нас оглядали цікаво, але з повагою. Жовнір розказував нам, що вони тут над границею убрані добре, але в середині обідрані...

Ще цікаве, що з Козачівці, котра була за війни зовсім звичайним селом, будується тепер богато віль і видно, що це буде літнище.

У Заліщиках, де ми почували, порадили нам знайомі, заки переправимося через Дністер, оглянути Червоногород, місцевість, положену над Джурином на яких 8 км. на північний захід від Заліщик, що походить, як нам казали, з XIV. в., і замок у ній. Ми зпочатку не похочували їхати, бо треба було звертати на бічну дорогу, але вкінці поїхали і не пожалували того. Чогось подібного не бачиться в житті двічи. Ми привикли бачити замки на горі, а тут він якраз вдолі, на дні глубоченного лійковатого яру. Джурин, котрий так само як усі інші допливи Дністра в долішнім бігу пливе глибоким яром, творить у тім місці невеликий закрут й опливає мале підвищення наче остров, і на тім острові побудований той замок. Як дивитися згори, то він виглядає наче маленька хатка-забавочка. Замок має дві високі, на подобу турецьких мінаретів, вежі і має походити ще з турецьких часів.

Ще щодо назви Червоногороду, то вона мусить походити з того, що земля, й від неї всі дороги в тім лійковатім ярі, є червоні як цегла. Таку червону землю можна бачити тільки на Істрії.

Шідлісків, липень 1928.

ПРОФ. С. ШЕЛУХИН

Проти інтервенції.

Голос і престорога на адресу української еміграції.

Серед української еміграції викликали велике хвилювання чутки й розмови про організацію мілітарної інтервенції на Україні. В звязку з цим творяться вже афери та йде політична спекуляція, накльовуються ріжні авантури. У звязку з тим створено і проголошено навіть самостійний уряд Української Народньої Республики.

З глибокого переконання, що це свідомо й несвідомо робиться на знищення української нації, вважаю своїм обовязком, і як старий віком українець, і як бувший член Української Центральної Ради, в якій був лідером самостійників, а як бувший міністр юстиції, і як обраний народом дожиттево Генеральний Суддя Української Народньої Республики, подати українській еміграції свій голос у цій справі й пересторогу.

Уряд, який називає себе урядом УНР., на чолі з Андрієм Лівицьким, не має за собою абсолютно ніяких прикмет правного походження і якогоб не було звязку з волею українського народу, чи з якоюб не було компетентною інституцією його, в тім числі й з Трудовим Конгресом, чи з виданою ним конституцією 28. січня 1919 року про організацію уряду. Тому він позбавлений якогоб не було правного титулу на представництво й владу, є самочинним і самозваним, у всіх своїх виступах в імени УНР і не має ніяких державно-правних уповажнень ні від кого. Того, що він проголосив „Законом 12. листопада 1920 року", як я публікував від 1921 року нераз, вже по свому походженні не можна вважати ніяким законом, а тим більше конституційним, бо автори не мали права на видавання законів. а тим більше на нищення конституції Трудового Конгресу з 28. січня 1919 року. Проголосивши своїм „Законом" знищення цеї конституції та утвореної нею Директорії, вони повторили те саме, що зробив Скоропадський, знищивши Українську Центральну Раду, посадивши себе на її місце й видавши свою конституцію. Легальнього звязку між правністю і узурпацією бути не може. Як Скоропадський не міг вважати себе правопереємником УНР, яку протиправно знищив для своєї узурпації, так і Петлюра не міг вважати себе правопереємником Директорії УНР, бо протиправно знищив ту Директорію для своєї узурпації, а тим більше не мав ніякого права призначати собі заступника. В обох випадках маємо державну провину і прояв самозванства, неповаги до українського народу й свого роду самодержавства, опертого на ворогах українського народу, — є фальшуванням волі народу за згодою своїх сторонників, яких ніхто не обірав і не уповажнював заступати нарід та висловлювати його волю.

Принняту Трудовим Конгресом у Київі 28. січня 1919 року Конституцію про організацію уряду УНР розіслано представникам чужих держав. Коли стали появлятися інші уряди, то 17. лютого 1920 року, за підписом міністра Андрія Лівицького, розіслано представникам держав з розпорядження Петлюри, даного 16. лютого, ноту, в якій чужі уряди завідомлено, що єдиним законним урядом УНР є тільки уряд, який має свої права від Трудового Конгресу на основі Конституції з 28. січня, а всякий інший уряд є узурпаційним і не має права виступати в імени УНР.

Уряд тогож Лівицького, що підписав цю ноту, а тепер виступає в імени УНР тою нотою сам себе назвав узурпаційним позбавленим права виступати в імени УНР, бо в ніякім звязку своїм походженням з Конституцією 28. січня 1919 року не стоїть, а для свого утворення відкинув ту Коституцію й проголосив свій закон, на що не мав ніякого права. І тим порвав усякі звязки з правністю та законною переємністю. Участь цього уряду в організації інтервенції на Україну є злочином проти українського народу й проти Батьківщини, коли ці люди вважають Україну за свою Батьківщину.

Українська історія не знає ні одної інтервенції, яка вийшлаб на добре українському народові, і за яку він тяжко не заплатив би. Це промовляє за потребою найбільшої консолідації українських народніх сил за всяку ціну для оборони перед новими лихами й проти інтервенції. Навіть короткий час від 1917 року показав, що всяка інтервенція на Україну була для неї тільки великим нещастям і горем. Вона нищила неорганізоване населення, лила кров навіть дітей, жінок та калік, позбавляла свободи, прав, державности, плюндрувала територію, грабувала й руйнувала всіх. Український нарід від 1917 року переніс на своїй землі інтервенції: московську, більшовицьку, німецьку, французьку з десантом в Одесі на допомогу московським добровольцям проти українського народу, московську денікінську, спомагану Францією, московську врангелівську, спомагану Францією і Англією, Галлерівську, організовану французами і поляками, польську й польсько-петлюрівську. Всі вони були симульовані походами проти більшовиків, так само як більшовицькі виправи були нібн проти контрреволюціонерів, а в дійсности спрямовані були проти українського народу, який відбивався від них, і уявляли собою заборчі інвазії на чужу територію з імперіялістичними цілями — знищенням української людности, її сіл, міст, майна й з великим кровопролиттям. Кожний з інтервенціоністів поводився брутально, по варварськи, насильством відбирав від населення все що міг, вивозив з України все, що хотів та що був у силі вивезти, навіть чорнозем з поля, й плюндрував нещасну Україну гірше, як давні східні орди.

З днем повалення царської влади в Росії до українського народу правно вернувся узурпований від нього царем суверенітет. Шляхом державно-правної реституції український нарід у Шевченківських днях 28. лютого 1917 року вернув собі своє давнє історичне становище суверенної незалежної республиканської української держави, як це слідувало з договору України з московським царем в 1654 році. Нарід виявив свою волю бути незалежним і свобідним у своїй українській республиканській державі. Окрім особи царя, якого не стало, між Україною і Московщиною, що стала звати себе Росією, не було ніяких інших легальних звязків, а завойованою Україна ніколи не була. Та ні один з інтервенціоналістів ні трохи не рахувався з чужим правом, ніхто не виявив ні найменшої поваги культурних людей до чужого права; одні егоїстично і своекористно та цілком протиправно задля імперіялізму виконували напад на чужу для них українську територію та на її мирний нарід, а інші їм помагали проти чужої свободи і права, і всі робили це в умовах, коли український нарід на їх територію не йшов і не нападав і прав їх ні в чому не порушав. Всі мали за ціль нищення свободи й порабощення українського народу й одержання з того матеріяльних користей. Всі в своїх власних інтересах старалися використати тяжке становище сорокаміліонового українського народу, утворене російським режімом, політикою інкорпорації та европейською війною. Всі інтервенції були повним нарушенням елементарних основ міжнародного права і негацією всякого права взагалі, а також моралі та европейської культури і цивілізації.

В Росії ще за Петра І. а ще більше за Катерини II. перетворилося в політичну програму й вилилося в урядовий наказ тримання в поступованні правила, що „українського народу нема, не було й не буде". Духово малокультурна російська інтелігенція, маючи з політики нищення життя, культури, свободи й розвитку українського народу матеріяльні служові користи й становище пануючих над поневоленим народом, так глибоко перейнялася цією політикою варварства, що вона стала частиною її погромницької душі й автоматної совісти. Оріентація на Москву, яка має цілком протилежні й ворожі для української нації інтереси, — це оріентація на свою смерть. Московська інтервенція — це інтервенція смерти всьому українському свободолюбному.

У Польщі шляхта вспоїла програму „на знищення Руси", тобто українського народу й України, щоб „русина" тобто українця, й на лікарство не зосталося. Мусять бути „тільки Москва й Польща", а жадної України, жадного українського народу. В цій програмі, яку поляки безперивно переводили в життю й школі, виховувалися весь час польські покоління. Роман Сенкевича „Вогнем і мечем", який професор Володимир Антонович назвав у свойому критичному розгляді „злобним пашквілем", і про який писав, що виховання в його дусі „може тільки зовсім задержати інтелектуальний розвиток польського суспільства", цей роман поляки зробили своєю настільною книжкою й неодмінною приналежністю хоч би й найменшої польської шкільної бібліотеки.

Оріентація на Варшаву, яка має цілком протилежні й ворожі для української нації інтереси, — це оріентація на свою смерть. Польська інтервенція — це інтервенція смерти усього українського. Цього може не бачити тільки сліпий, а не розуміти й не відчувати тільки особа зі слабим інтелектом або совістю. Союз Петлюри з поляками врятував для них Варшаву кровою синів українського народу, а не тільки нічого не врятував для самого українського народу, але ще й забрав від тих нещасних вояків усе, що можна було забрати. Польська інтервенція на Україну виявила з повній мірі всі наміри й плани поляків. Тому український нарід, ненавидючи й бючи денікінців за їх московські звірства й гидоти, виявив ще більшу ненависть до поляків, які поводилися на Україні жалюгідно. Що більше! Нарід переніс свій гнів навіть на українських вояків, які йшли в союзі з поляками, або яких у тому підозрівали.

Що може бути трагічнішого для українців?! Що може бути трагічнішого для народу, який мусів уважати за ворога своїх синів і бити їх! Московський ворог йшов сам для порабощення України, а польський „союзник" ішов на Україну не сам, а спомаганий синами України, які вели цього „союзника" на свою Батьківщину проти своїх батьків, проти свого народу. І фактично стали в очах народу не тільки ворогами, а ще й зрадниками, й коли нещастя примусило український нарід вибирати між двома лихами, то він вибрав собі московське лихо, проти якого бореться й досі. Нарід розуміє, що визволення від одного ворога для поневолення другим не є ніяким визволенням.

І от, знову затівається нова спроба інтервенції брутальною силою чужинців на українську територію, знову начебто проти московського Комінтерну, а в дійсности для захоплення собі української території, для порабощення українського народу, для заміни московського окупанта й поработителя іншим, для тихже імперіялістичних, кольоніяльних і експльоататорських цілей, як і московського окупанта, для ще більшого розшматування України й розпорошення сил свободолюбного українського народу та нищення його на користь гнобителя чужої свободи. Кожний інтервенціоніст має свій егоїстичний інтерес і хоче досягти його на українській території українськими силами й коштами, не ризикуючи нічим і не тратячи нічого свого.

Українці мусять все розміркувати й пізнати тоді, що якаб не була їх участь чи поміч у чиїй би то не було інтервенції мілітарної сили на Україну, то вона буде проти українського народу, його землі, визволення й свободи, бо заміна одної неволі другою, одного порабощення другим, не є визволенням. Єдиним кличем українців мусить бути старе народне гасло: „За права й вольности"!, „За свободу"! Це принціп, а все, що проти нього чи хоч трохи зменшує значіння цього гасла, все таки є ворожим і мусить бути рішуче відкинене всяким українцем, який поважає свій нарід і має в собі почуття гідности й віри в перемогу моралі, права, справедливости, свободи.

Хібаж ті, що затівають та піддержують інтервенцію на Україну, стали від 1918 року людянішими, моральнішими, культурнішими, совіснішими, менш егоїстичними та уважливішими до чужого права — і взагалі, чи хоч трохи в чім небудь перемінилися на кращих у відносинах до України й прав Української Нації? Ні! Зміни у себе вони ніяких нічим не виявили, а хижість інстинктів проявили ще більшу. Їх інтервенція може бути тільки проти українського народу, проти України — на її територію. Москва — це тут знову тільки причіпка, тільки симуляція в устах інтервенціоністів. Ціль інша — протиукраїнська. До Москви ніхто не зійде й не думає доходити. Московський Комінтерн з його панмосковізмом, імперіялізмом, національним егоізмом, шовінізмом і комісарським капіталізмом зостанеться як є, а вся інтервенція скропиться на головах українського народу, на його свободі, суверенности, правах, житті й засобах для розвитку нації.

І без України для московського Комінтерну зостанеться ще сто міліонів населення на території в 3.834.000 квадратових кільометрів, тоді як Франція має лише 551.000, а Німеччина 440.000 квадратових кільометрів. Інтервенція може відбутися тільки на українській території, тільки проти українського народу, а не проти московського Комінтерну, і тільки коштами українського народу, щоби остаточно розбити й спаралізувати його сили й всякий рух до боротьби проти хижаків за визволення, свободу, державність, самостійність і права, які мають інші народи на світі, а територію його сплюндрувати, щоби спустошену й без українського населення поділити для чужих кольонізацій. Так справа стоїть в дійсности і цього нічим не можна замаскувати.

Самозваний уряд з Андрієм Лівицьким під чужою командою робитиме все на „знищення Руси", як накажуть „союзники", начебто для цілей свободи. Вони вже пробили те, як трималися московської оріентації, щоби догодити москвинам, проробили те, як трималися польської оріентації, щоби догодити полякам і вислужитися перед ними, пророблятимуть і далі, бо тримаються тієїж оріентації на чужинців, а не на свій нарід. Роздвоївши ворожою оріентацією свою совість і тим убивши її, бо жива совість ніколи не двоїться, вони знову тягнуть українських недобитків, уже раз ошуканих на знищення.

Почнуться бої, поженуть українців на українців, щоби стріляли, били, кололи, палили, нищили, руйнували й убивали брат брата для чужих інтересів. Робитимуть українці все для поляків і москвинів, які їх гнатимуть своєю силою, для чужих і ворожих інтересів, а не для України. І якаб сторона не перемагала, однаково вона піде на українську територію, залюднену українським населенням, і однаково ті, що в заділлі, чужинці й вороги, підуть на українську територію й плюндруватимуть її, нищитимуть села й міста, палитимуть, убиватимуть, знущатимуться, винищуватимуть український нарід, щоби утворити на спорожненій території польську, московську чи іншу чужинецьку кольонізацію. Потім поляки з москвинами помиряться і поділять між собою политу українським потом і українською кровю землю українського народу. А хібаж український нарід не такий-же суверен у себе, як поляки у себе, москвини у себе, тобто на своїй етнічній території?

Українці, віддані інтересам Батьківщини, що йдуть зі своїм народом, не можуть стояти за інтервенцією, не сміють ні викликати її, чи накликати до неї, ані помагати їй, а повинні протидіяти їй всіми силами своїми й протестувати проти неї. Тих-же, що кличуть чи накликують, чи організують її, мусимо вважати або сліпими, або злочинними, або ворогами народу й Батьківщини.

Серпень, 1928 року.

По широкому світі.

У звязку з останніми заворушеннями в Латвії, перевела латвійська політична поліція численні труси й арешти серед комуністичних діячів у Ризі. Підчас трусів мали знайти документи, які стверджують контакт організаторів заворушень з Москвою.

У Букарешті арештували на днях кільканадцятьох визначних румунських державних мужів, у тому числі 6-ох посолів і сенаторів і трьох високих адміністраційних урядників. Їх обвинувачують з зловживаннях державними нафтовими теренами.

У Льовіяні, у Франції відбулася

днях велика демонстрація французьких роялістів. Спонукою до манiфестації були роковини уродин претендента до французького престола, князя Гюз.

Венізельос видав відозву до своїх прихильників. У відозві стверджує новий грецький премієр, що значна кількість дотеперішних ворогів уряду заявилася за державною лістою й рівночасно взивас до залагодження міжпартійної боротьби.

У Поневежі на Литві вибух бунт вязнів у тамошній тюрмі. Вязні виломили двері із своїх келій, повязали тюремних сторожів й повтікали до недалекого ліса. Частину збігців виловило військо покликане на поміч управою тюрми.

Уряд Югославії вручив італійському посольству відповідь на інтерпеляційну ноту Італії у справі відомих протиіталійських демонстрацій у Спліті й Шібеніко. Відповідь дає повну сатисфакцію італійському урядові.

Поанкаре, який перебуває тепер на відпустці в Сансіві, довершив на днях повного зрівноваження французького бюджету. Недобір 1 міліярда франків покриє він грішми, що припадуть Франції наслідком репараційного пакту. Підвижки платень для урядовців, обраховані на 3 міліярди франків, будуть покищо покриті частинно квотою 500 міліонів. 480 міліонів фр. призначив Поанкаре для підвижки інвалідських рент. Ніяких нових податків санаційна програма Поанкарого не передбачує.

Останні вісти.

УКРАЇНІЗАЦІЯ ПРАВОСЛ. ЦЕРКВИ.

Голова православної церкви в Польщі митр. Діонізій видав розпорядок до духовенства, в якім поручає йому переводити українізацію богослужень і уживати української мови у викладах релігії в школах.

КЕЛЬОҐ У ПАРИЖІ.

Дня 24. серпня причалив до Гавру пароплав „Іль де Франс", яким приїхав Кельоґ і Мекензі Кінґ. Їх привитали представники цивільних і військових властей із префектом, посадником і віцепрезидентом трансатлянтійської лінії на чолі. Префект вручив Кельоґові золоте перо, призначене для підписання пакту та заявив, що пакт є здійсненим обітниці, зробленої комбатантам усіх національностей, які боролися, щоби перешкодити на все поворотові війни.

До Парижа Кельоґ і Кінґ приїхали в год. 10.15. Дня 24. серпня Кельоґ відвідає Бріяна, а 25-го прийме журналістів.

З нагоди підписання пакту вулиці Парижа будуть у неділю і понеділок богато ілюміновані й удекоровані. Історична церемонія буде в год. 5. в годинниковій салі мін-ства закорд. справ. Видано зарядження задля якнайбільшого спопуляризування того свята за посередництвом радія, кіна і фотографії. Промову, що підкреслюватиме вагу підписання пакту, виголосить Бріян. Підписуватимуть поазбучним порядком. Вечером Бріян видасть банкет на 200 людей, потім буде прийняття в сальонах і салах мін-ства закорд. справ.

Предложення 43 державам.

Берлінська преса подає з Ню Йорку Льондону, що на другий день після підписання Кельоґового пакту американські представництва за кордоном предложать 43 державам приступити до пакту. Таке предложення зробить у вівторок також СРСР, але не представник Злуч. Держав, а представник Франції у Москві.

БУРЛИВІ НАРАДИ МІЖПАРЛ. УНІЇ.

На пятничному засіданні Міжпарл. Унії у Берліні виголосив промову член англ. групи індієць Сакляталя (комун.). Член египетського парляменту Васеф атакував гостро Анґлію, яку назвав окупантом. Це викликало бурю на англ. лавах. Посол нім. меншости в Латвії виступив в імени всіх нім. меншостей в Европі, обвинувачував Анґлію й інші держави що трактують меншости гірше, ніж давніше. Поведення Італії з німцями й словінцями назвав ганьбою Европи.

ПРОГОЛОШЕННЯ АХМЕТА ЗОҐУ КОРОЛЕМ.

Ахмет Зоґу головував 23. серпня альбанській раді міністрів, на якій устійнено програму проголошення альбанського королівства. Двацятьодин гарматніх стрілів проголосить населенню, що зачинається Нац. Зібрання. На ці збори прийдуть усі члени зібрання у фраках. Ахмет Зоґу після проголошення його королем зложить присягу перед Нац. Зібранням й перед достойниками всіх церков.

КОМ. СТШЕЛЕЦЬКИЙ ПЕРЕНЕСЕНИЙ ДО ВАРШАВИ.

В перших днях вересня урядовий комісар м. Львова кидає оконечно своє становище і переходить до централі мін-ства внутр. справ. Справа його наслідства ще непорішена. Є чутки, що наслідником Стшелецького буде також один із урядовців мін-ства. Львівські санаційні кола бажали би мати на цьому становищі когось зі Львова з політ. приятелів прем. Бартеля. В мін-стві рахуються з тим, що Стшелецький буде ще й у Варшаві цікавитися працями, які зачав. Найбільші вигляди на становище комісаря міста Львова має нібито сен. Ст. Закшевський.

НОВИНКИ

— **Тупоголовість чи безличність?** Український Центральний Кооперативний Банк (Центробанк) у Львові дістав таке вимовне предложення: „Do Czcigodnej Dyrekcji Banku Centralnego kooperatywnego we Lwowie! Mieszkańcy naszej kresowej wioski Dołżanki, których nazwiska mówią o ich pochodzeniu, jak Kalinowscy, Czajkowscy, Stadniccy, Skowrońscy, Zielińscy itd. przepadli już dla polskości i stoją w szeregach wrogów. — ochłonęło ich ruskie morze Przed dwoma laty zamknięto nam polską szkołę. Chcąc młodzieży i dzieciom zapewnić uświadomienie narodowe i polską kulturę, aby wiernie strzegli na kresach Rzeczypospolitej, przystąpiliśmy do budowy „Domu polskiego", który ma być ogniskiem polskości. Na kupionym placu założyliśmy fundamenta i wykończyliśmy mury. Nie stać nas na dach, który koniecznym przed zimą, aby praca nasza nie zmarniała. Garstka nasza, wraz w dziećmi 100 osób która przebyła piekło i zniszczenie inwazji ukraińskiej i bolszewickiej, na dalsze wysiłki zdobyć się nie może. Usilnie gorąco prosimy o pomoc! Ofiary przyjmuje X. Dr Widacki w Zabajkach, poczta Tarnopol. — Dołżanka, 18.VIII. 1928. Підписали: Szary Kazimierz, Marcin Rudakiewicz". Ніа усім тим печатка з таким написом: Zarząd Koła Młodzieży przy Kółku rolniczem w Dołżance powiat Tarnopol. До письма доданий почтовий грошевий переказ. До того мабуть ніяких коментарів не треба.

— **Памяти М. Коцюбинського.** Дня 17. вересня минає 64 роки з дня народин українського письменника М. Коцюбинського. З тієї нагоди рішив Народній Комісаріят Освіти в Радянській Україні влаштувати того дня широке громадське свято, на якому офіціяльні прелегенти і референти мають по всіх місцевостях України знайомити населення з творчістю і заслугами Мих. Коцюбинського. В часі того святкування збиратимуть окремі збірщики датки на памятник для письменника у Виниці. Київські наукові й культурні організації мають улаштувати з нагоди цих роковин теж цілий ряд прилюдних викладів і святочних вечорів. — З „Пролетарської Правди" довідуємося, що комісія для увіковічнення памяти М. Коцюбинського звернулася за посередництвом доньки пок. письменника до М. Горького з проханням прибути на закладини памятника (будинку культури) покійному письменникові, які відбудуться в день 17-ої річниці від дня смерти Коцюбинського у Виниці. Можна надіятися, що по недавних своїх протиукраїнських „подвигах" Горкий запросин не прийме.

— **З Львівської Каси Хорих** дістаємо таке повідомлення: В перших днях серпня ц. р. відкрито в Каси Хорих м. Львова спроневірення, доконане в днях між 15. і 31. липня ц. р. Спроневірення допустився урядник Прокопишин. Справу віддано до суду. Крім того Управа Каси зараже по відкритті спроневірення зробила донесення до слідчого уряду державної поліції, що занявся негайно слідством. Точно переведена контроля книг виявила, що надужиття були виключно в поданому вище часі. Родина Прокопишина покрила всю шкоду так, що Каса Хорих не зазнала ніякої матеріяльної шкоди. Поширювані в пресі вістки про те, немовби-то співробітники Каси влаштували між собою збірку на покриття шкоди, не відповідають дійсності та є просто неправдоподібними і висаними з пальця.

— **До побуту Ст. Радіча у Київі.** Один з київських бібліофілів найшов у себе кілька листів і спомини померлого недавно провідника хорватських селян Степана Радіча. У Київському Університеті, в якому студіював Радіч деякий час, найдено кілька добре збережених документів, що відносяться до його студій у тому університеті та його громадської роботи у Київі.

— **Ввіз овочів не дозволений.** З огляду на пору овочевого збору у краю, польська влада заборонила довіз закордонних овочів. Дозвіл на ввіз закордонних овочів мають виключно фабрики овочевих консерв.

— **Колишнє Запорожжя — тепер жидівський адміністративний район.** Як пишуть комуністичні російські часописи, совітська влада отворила жидівський адміністративний район з Запоріжжі. Цей новий район має 54 осель, з яких 37 є жидівських, 15 українських і 2 німецьких. В цьому районі, що від віків був лише українцями заселений, є тепер 5.650 жидівських господарств, а лише 935 українських і 82 німецьких.

— **Львівська хроніка.** Хотів покінчити самобійством 17-літній служник Юлій Шепанівський. — Убив коня 13-літній Роман Новак підчас необережної забави батьковим крісом. — Жертвами зломів упали помешкання Вільгельма Ліпманштайна, Веломісліва Вітека й Нафталії Линдая. — Матерію вартости 225 зол. вкрали невідомі злодії із склепу Абрагама Кінса. — Поліція арештувала злодія Петра Мошика і трьох молодців: Антонія Фединa, Йосифа Міткевича й Казимира Янковського, всіх за крадіж масла.

— **Своєрідний рекорд.** Одна 107-літня жінка в Ню Йорку оголосила перед роком в часописах, що бажає знайти собі мужа. Протягом року одержала вона 148 матримоніяльних пропозицій від женихів ріжного віку. Щойно тепер заявила ексцентрична американка, що вона помістила згадане оголошення „для жарту".

— **Загурського ще не забули.** Родина ген. Загурського, що в свому часі пропав в таємничий й невиясненний досі спосіб впала жертвою якихсь ошукаців з Бруксели. Від довшого часу одержувала вона листи адресовані із згаданого міста, в яких невідомий осібник заявляв, що він знає про місце перебування Загурського й може його вказати. Коли заінтересовані в справі, удалися до Брукселі під адресою таємничого дописувача — особи, які находилися у помешканні, заявили, що вони знають, де перебуває Загурський й можуть привести його на умовлене місце зустрічі. Коли однак по довшому часі й заєдному відкладанні зустрічі, нефортунні пошукувачі пропавшого ґенерала, прийшли до переконання що їх ганебно ошукують й удалися за поміччю до поліції, обманці безслідно зникли. Бельгійська поліція пошукує за ними.

— **Роздор у православній церкві на еміграції.** Православний архієпископ Серафим, який перебуває в Парижі, у спеціяльному письмі до православного духовенства у Західній Европі обговорює стан православної церкви на еміграції. Він стверджує, що майже всі епископи православної церкви на еміграції та більшість вірних не підпорядкувалася домаганням митрополита Евлогія признати радянську владу в Росії. Синод православної церкви на еміграції відібрав право виконувати вищі священичі обовязки митрополитові Евлогієві, архиепископові Володимирові й епископові Сергієві. На випадок опору з їхньої сторони синод православної церкви на еміграції приноровить церковні репресії.

— **Катастрофи.** Під Грибовичами наїхав автобус з пасажирами на телеграфічний стовп, виверглючись до придорожнього рова. Багато осіб ранених. — Жертвою надто скорої їзди автом упав шофер Рудольф Громек на гостинці під Лодзею. Наслідком наглого повороту авта виппав він з авта, убиваючись на місці.

Кіна.

„Аполльо": „Рін-Тін-Тін", як пострахвище пралісу.
„Лев": „Улюблениця передмістя".
„Палас": „Жінка на виданні".
„Фатаморгана": „Нинішні люди".

ОПОВІСТКИ.

„Вертеп Наших Днів" — Галактіона Чіпки і Ле-ле!

Стрий,	неділя	26/8	1928 р.
Жидачів,	понеділок	27/8	„ „
Рогатин,	вівторок	28/8	„ „
Бережани,	середа	29/8	„ „
Перемишляни,	четвер	30/8	„ „

274 а) 1—4

Львівський Просвітянський Театр.

Войнилів:
26.VIII. Осінні жайворонки.
Томашівці:
26.VIII. Запорожець за Дунаєм.
год. 3, попол.
Рожнятів:
27.VIII. Графиня Маріца.
28.VIII. Гейша.
29.VIII. Запорожець за Дунаєм.
30.VIII. Осінні жайворонки.
137 2-7

Новий Український Театр під дир. Панаса Карабіневича.
Вистави:
26. VIII. Сирітка Ася.
27. VIII. Маруся Богуславка.

Лекції сольового співу уділяє Анна Крушельницька, учениця проф. Даль Фіоре і Данте Лері в Медіолані. Проби голосів і вписи у Львові, вул. Красіцького ч. 23. Партер на ліво, щоденно між 11—12 передпол. 352 1—5

Мужеська доповнююча фахова школа „Рідної Школи" ім. Б. Грінченка у Львові, вул. Городецька ч. 95 з повними правами публичних шкіл. ВПИСИ відбуваються в днях 29, 30, 31. серпня і 1. вересня н. р. від год. 5—7. вечером. Приймається термінаторів слюсарського, столярського, шевського і зближених фахів. 353 1—3

Управа 7-клясової всенародньої дівочої школи ім. Т. Шевченка у Львові (вул. Мохнацького ч. 12.) повідомляє, що додаткові вписи до всіх кляс відбуватимуть в днях 29. серпня до 2. вересня включно від год 9—1 рано і від 3—6 попол. 350 1—1

З приватної гімназії „Рідної Школи" в Рогатині. Додаткові вступні іспити та вписи до кляс II—VIII. відбудуться дня 31. серпня та 1. вересня, а до I. кляси 3. вересня. — Управитель: **Чайковський.** 339 1—2

Жіноча промислова кооператива „Труд" у Львові приймає учениць на трилітну фахову науку шиття і крою білля та жіночих одягів. Диплом, який дістають учениці по скінченню науки, управнює до самостійної фахової праці. — Зголошення устно і письменно в „Труді", Львів, Ринок ч. 39. 340 1—1

„Український Жіночий Рух в Канаді". Заходом „Союза Українок" відбудеться в суботу дня 25. серпня в год. 6. поп. в салі Т-ва „Бесіди" (вул. Рутовського ч. 22) відчит голови „Союза Українок Канади" п. Савелі Стечишин про український жіночий рух серед канадійської нашої еміграції. Просимо членів о численну участь. Гостям раді. 336 2—2

Українська гімназія Рідної Школи в Дрогобичі. Доповнюючі вступні іспити до всіх кляс гімназії відбудуться в днях 31. VIII. і 1. IX. 1928 р. — Управа гімназії. 330 2—4

Вписи до Висшого Музичного Інституту ім. М. Лисенка у Львові розпічнуться дня 30. серпня н. р. Наука починається дня 3. вересня. Щоби умосжливити елевам, які покінчили VIII рік науки, дальші студії в Музичнім Інституті ім. Лисенка, відкривається в цьому шкільному році концертовий курс гри на фортепяні. Крім цего вводиться в перве Евритмію (ритмічна руханка) методою E. Jaques Dalcroze-а (також для дітей передшкільного віку) до ведення якої позискано фахову силу в особі п. Зиновії Кольтун-Круґ з повним дипльомом в Женеві. Предмети науки подається в афішах. Секретаріят урядує від 30. серпня і уділяє всяких інформацій від год. 3—6 вечер в канцелярії Муз. Т-ва вул. Шашкевича ч. 5. II. пов. — Виділ Муз. Т-ва ім. Лисенка у Львові. 341 1—3

В прив. жін. гімназії СС. Василіянок у Львові (вул. Длугоша 17.) вступні іспити відбудуться в днях 30—31. серпня і 1. вересня. Початок що дня в год. 9-ій рано. Початок нового шк. року дня 3. вересня в год. 8-ій рано. — За Управу: д-р В. Щурат. 1—2

ТОЛОЧАЛЬНЯ наймодніших десенів на плюшевих плащах, навіть знищених. Відсвіжування на спеціяльних машинах. Переробловання на модний фасон. Фарбовання футер дишським способом. — М. Водяська-Павлюк, Львів, вул. Собіського ч. 12. Тел. 17—04. 270 2—?

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровскі-Розважовскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 2481 10—?

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецізійні продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони звісна фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 3 111-?

ФОРТЕПЯНИ, піяніна першорядних закордонних фабрик на ріжні ціни продає, міняє: Ганак, вул. Пілсудського ч. 21. I. пов. 221 8—10

ПРАКТИКАНТА до склепу з укінченою виділовою школою або II. кл. гімназійною з доброї родини, що має родичів у Львові, прийме Союзний Базар, Львів, вул. Руська ч. 20. 316 2—3

ФРОНТОВА кімната з меблями, біч на вул. Личаківської до винайму на довший час поважній особі. — Зголошення до Адміністрації „Діла". 315 2—3

СОЛІДНА ЖІНКА скромних вимог, інтелігентна, лагідної вдачі, середнього віку, найде місце у самітного вдівця яко господині дому у Львові. — Услівя: запевнення щирої материнської опіки 7-літньому синкові. Дальше бажане, щоби підиялася сама варити та виконувати з правдивим замилованням дрібні праці домашні. — Власноручно писані зголошення з поданням вимог до кінця серпня слати до Адміністрації „Діла" під „Добре трактовання". 324 2—3

НА СТАНЦІЮ прийму 2-ох учеників(ць): близько головної гімназії. Кордасевич, радник скарб. Мурарська 48 I пов. 268 4—8

УЧНЯ і ученицю середніх шкіл прийметься на мешкання і харч. — Інформації дасть „Союзний Базар", Львів, вул. Руська ч. 20. 328 2—3

ПРИЙМУ негайно панночку або хлопця до асистенції й хлопців до науки дентистичної практики. — Д-р Бабій Володимир дентист, Львів, вул. Гетьманська ч. 8. 305 2-2

НОВИЙ ДІМ 2 покої кухня вільні, город, при трамваю два тисячі дол. — Новий дім 2 рази 2 покої, кухня, вільні, коло головного двірця три тисячі дол. готівкою два. — Ігнат, вул. Куркова 24. 334 2-2

ІНСТРУКТОР. Помешкання і харч у Львові даю солідному студентові університету, за поміч двом ученикам VIII. кл. гімназ. — Зголошення до редакції „Діла" під „Інструктор". 293 3-3

ПРИЙМУ на мешкання учеників або учениці з цілим удержанням. — вул. Траугута ч. 2. II поверх, на ґанку, двері ч. 16. 329 2—2

ПОКІЙ з цілим удержанням для учениць або учеників негайно до винайму, вул. Вроновська ч. 8. I. п. офіцини. 346 1—1

MICHELIN Good-year і Firestone самоходові і мотоциклеві опони по значно знижених цінах поручає: „Be-ha-te" Пілсудського 27. Телефон 57-71. 355 1-1

СТАНЦІЮ у вдови по священику найде чотирох учеників або учениць. Львів, вул. Тереси 2 б I. пов. 332 2—3

УКІНЧЕНА семинаристка пошукує лекції на цілий рік. — Зголошення слати до Адмістрації „Діла" під Підгірянка. 331 2—3

Ширіть наш часопис!

Ч. 11114|28. Львів, дня 24. серпня 1928.

Вибори делеґатів.

ОГОЛОШЕННЯ.

Управа підписаної Каси Хорих подає до публичного відома убезпечених і працедавців, що по думці закону з дня 19. V. 1920 р. (Дн. Зак. Р. П. Ч. 44. поз. 272) і розпорядку Мін. Праці і Суспільної Опіки з дня 24. III. 1926 р., відбудуться вибори делеґатів до Ради Каси Хорих кор. стол. м. Львова, для працедавців в неділю дня 18. листопада ц. р., а для убезпечених в суботу дня 17. і в неділю дня 18. листопада, що листи кандидатів належить зголосити до Управи, вул. Браєрівська ч. 8. до дня 26. жовтня в пятницю ц. р. до години 14-тої, що реклямаційний час зачинається в середу дня 5. вересня ц. р., а кінчиться в неділю дня 16. вересня година 20-та.

Близші і докладні відомости є подані в афішах і у „Газеті Львівській".

За Управу Каси Хорих м. Львова.
Предсідник Управи
М. ХРИСТОВСКІ.

357 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

„МОНЮШКО" вул. Зіморовича ч. 10. поручає Фортепяни - Піяніна від 1000 зол. на догідні сплати. 339 1—3

ГІМНАЗІЙНИЙ професор прийме 2—3 учеників на станцію. — Зголошення до Адміністрації „Діла". 356 1—3

ПОЗІР РІЛЬНИКИ! Томасину і суперфосфат по фабричній ціні купуйте тільки в українській фірмі „УНА" в Дрогобичі, вул. Пілсудського ч. 14. 354 1—3

„МАТУРА" Львів, Пекарська 59а приймає вписи на матуральні курси гімназійні, (дворічні, однорічні, піврічні) семинарійні з обсягу шести і чотирох гімназійних кляс. — Зголошення від 11—1 і 5—7. 358 1—1

ПРИЙМУ на станцію учеників. — Зголошення письменні в „Рідній Школі", Львів, Ринок ч. 10 під „Станція". 322 2—2

ПРИЙМЕ на станцію учеників жінка священика. — Тернопіль, вул. Монюшка ч. 2. 325 3-3

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10